

ETNISCHE SPANNINGEN BENUTTEN OM HET WESTEN TE SCHEUREN

Door Victor A. C. Remouchamps (Luitenant-kolonel der artillerie b.d.)

Militair en politiek analist

Mei 2018.

Inleiding

Het artikel *“Slavische Broeders”* (november 2017), het verhaal van de sterke band tussen een Zuid- en Oost-Slavische hybride etniciteit, eindigt met de tekst *“Moskou is druk doende zijn tijdelijke en lokale aanwezigheid op een deel van de Balkan een permanent karakter te geven.....”*

Moskou probeert Servische ambities te ontmoedigen om lid van NAVO en EU te worden. Bovendien stimuleert Moskou de Bosnisch-Servische regering in Banja Luka om zich af te scheiden van Bosnië-Herzegovina en de federalistische republiek te doen imploderen.... Moskou stimuleert ook het zenden van Servische agenten naar Kosovo om bestaande haarscheuren te doen verdiepen....

De buurlanden van Servië staan niet te juichen dat de gevechtskracht van Servië opgewaardeerd wordt met Russisch materieel....

Het is duidelijk dat de veronderstelde Slavische bloedrelatie met Moskou, Belgrado op dit moment geen windeieren legt.

De vraag werd ook gesteld hoe NAVO-lidstaten op die Russische provocaties het best konden reageren, waarbij werd opgemerkt dat een adequate reactie wel sneller en effectiever moet zijn dan die op de Georgische en Oekraïense crises. Het artikel werd afgesloten met de opmerking dat het nog heel wat energie zal kosten voordat Europa met een reactie komt.

Het klonk dus niet al te hoopgevend en de vraag is of dat duistere beeld iets lichter dan wel nog donkerder is geworden. Met andere woorden, hoe zijn Moskou en Brussel met het krachtenveld op de Balkan omgesprongen?

Brandhaarden op de Balkan

Haarscheuren in Europa moeten diepe onoverbrugbare ravijnen worden. Gelet op de rare schaatsfiguren van Merkel, Macron en Juncker lijkt het of die boodschap van Moskou nog steeds niet in West Europa is doorgedrongen. Of is het woord *“verdrongen”* beter op zijn plaats? Heeft Poetin niet tevreden kunnen vaststellen dat migrantenstromen naar Europa een kloof hebben veroorzaakt tussen de traditionele en de nieuwe NAVO- en EU-lidstaten? Hebben die migrantenstromen ook niet Zuid- en Noord Europa van elkaar kunnen scheiden en speelt de groeiende verwijdering tussen Trump’ s Amerika en het Europa van het duo Merkel/Macron, de twee M’s, hem in de kaart? Allemaal successen zonder een vinger te hoeven uitsteken en daarbij het destabiliserende werk over te laten aan staatsmedia en de trollenfabriek. De traditionele westerse media hebben vervolgens het vuile werk voor de kleine tsaar uitgevoerd en de politieke neuzen in de voor hem gewenste kompasrichting gestuurd.

Voor het Westen blijft het aanmodderen met de grenzen van de NAVO- en EU-verdragsgebieden en de latente ondergronds smeulende brandhaard op het Balkan schiereiland dreigt met de steun van het Kremlin op korte termijn uit te groeien tot een heuse bosbrand. Galeotti¹ merkte in zijn laatste artikel voor de *European Council* terecht op dat voor Poetin: *“the Balkans is a battleground in its political war, seeking to create distractions and political bargaining chips with the European Union”*. De soevereine staten op het Balkan schiereiland moeten zich gaan voorbereiden op een soortgelijke routine als in Oekraïne werd toegepast. *Weten jullie in Brussel het nog?* Poetin stemde aanvankelijk in met het gegeven dat Oekraïne deel uit te wilde maken van de Europese Unie (doch niet van de NAVO), maar trok die toestemming weer in en dat resulteerde in de Maidanrevolutie van 2014 en annexatie van de Krim, gevolgd door een gedeeltelijke bezetting van het oosten van Oekraïne.

Wanneer Poetin's aandacht verschuift naar de Balkan zal vermoedelijk de zwakste schakel – Bosnië-Herzegovina (BiH) – de eerste steen zijn, die moet worden omgerold. De federale status van die staat is deels gebaseerd op verschillende religies, deels op verschillende culturele achtergronden en deels op de politieke erfenis van het verleden. De as Servië-Republiek Sprska (RS) wordt vermoedelijk als breekijzer gebruikt om BiH te doen imploderen. De president van de RS – Milorad Dodik - heeft op advies en met steun van Moskou en Belgrado het plan opgevat een referendum uit te schrijven om de gewenste politieke stappen met steun van de bevolking te kunnen nemen voor volledige onafhankelijkheid. In de *NY Times* is onlangs een artikel van Laura Boushnaq over dat plan gepubliceerd.

Naast BiH vormt Macedonië een tweede latente brandhaard op het Balkan schiereiland. Het vuurtje tussen de twee belangrijkste bevolkingsgroepen - etnische Slaven en etnische Albanezen – is door Moskou opgestookt. Niet verrassend dat de etnische Serven de warme belangstelling hebben van Moskou om een Slavische schil te kunnen creëren van Hongarije tot Griekenland. In die buffer spelen Montenegro, Macedonië, Kosovo en Moldavië sleutelrollen. Alle genoemde dwergstaten voelen de hete adem van Moskou in de nek.

Montenegro heeft de wens uitgesproken om lid van de NAVO te worden; een streven dat niet past in Poetin's wens zijn invloed over het gehele Balkan schiereiland uit te breiden en op die manier een wig te drijven tussen oost-, zuid- en westelijke NAVO-lidstaten. Poetin heeft in 2016 getracht middels een staatsgreep de macht in Montenegro in handen te krijgen. De leider van de pro-Russische oppositiepartij in het Montenegrijnse hoofdstad Podgorica, Milan Knezevic, verwoordde het standpunt van zijn partij door te zeggen: *"We zijn in 1999 nog door de NAVO gebombardeerd en nu worden we er lid van, dat is volstrekt idioot. Het is alsof je een meisje dwingt om met haar verkrachter te trouwen."*

Kosovo is ondanks de overeenkomst in 1999 een potentiële brandhaard van de eerste orde. Ondanks het feit dat 114 van de 192 staten van de Verenigde Naties, Kosovo als een

zelfstandige politieke entiteit erkennen, blijft Servië volharden in de gedachte dat Kosovo een provincie van Servië² was en is. Dat er in Kosovo 4300 NAVO-militairen³ onder een gezamenlijk Italiaans-Amerikaans commando zijn ontplooid, en deze samen met de *Kosovo Security Forces* ruim 10.000 man op de been kunnen brengen, vormt een niet te missen hindernis in de ambitieuze machtsuitbreiding van Moskou. Hoewel Servië ruim 25.000 man met 160 MTB's, 240 AIV's, 54 SP vuurmonden, 72 getrokken artilleriestukken, 80 GRAD's en een aanzienlijke hoeveelheid luchtverdedigingsmaterieel daar tegenover kan stellen, lijkt de kans op een militaire confrontatie op Kosovaars grondgebied klein. Een treffen op die schaal kan door de tegengestelde belangen en interesses snel uitmonden in een gewapend treffen tussen de RF en de NAVO. Belgrado heeft vermoedelijk om die reden gekozen voor een alternatief in de geest van de hybride inspanningen van Moskou.

Gesteund door Moskou is Belgrado begonnen het spanningsveld in het noordelijke deel van Kosovo op te schroeven. Dat deel wordt vooral in de nabijheid van de stad Mitrovice en de regio Mitrovicia (15-20% Serven), bevolkt door een etnisch Servische minderheid. In het nabije verleden hebben twee incidenten er voor gezorgd dat de politieke leiders van Servië en Kosovo even niet meer *"on speaking terms"* waren. De arrestatie van de Kosovaarse ex-premier Ramush Haradinaj⁴ in Frankrijk was de reden dat de verhouding tussen de twee politieke leiders verslechterde. Een paar weken later leidde een treinincident de breuk tussen Servië en Kosovo in. Een Servische trein volgeplakt met orthodoxe symbolen en de tekst 'Kosovo is Servië' in 21 verschillende talen, zorgde in januari van 2018 voor een stevige rel. Servië wilde het treinverkeer tussen Belgrado en Noord-Kosovo na achttien jaar hervatten en stuurde de trein naar de grens. Kosovo reageerde woedend, noemde het een provocatie en stuurde troepen naar de grens om de trein tegen te houden. Servië haalde de trein daarop terug en beschuldigde Kosovo ervan explosieven op het spoor te hebben gelegd.

Ook in Moldavië vormt het krachtenveld tussen etnische entiteiten een uitstekende voedingsbodem voor het destabiliseren van de politieke toestand. In deze ministaat zijn het de etnische verschillen tussen in het westen levende - op Roemenië georiënteerde - deel van de bevolking versus het oostelijke, op Rusland gerichte deel in het vroegere Bess Arabië waar in 1919 de eerste *"Bess-Arabische Sovjet Socialistische Republiek"* werd opgericht. Dat deel van de bevolking wordt gesteund door de proxy Russische minirepubliek Transnistrië. Vanuit Moldavië kan Odesa bedreigd worden en in dat deel van Oekraïne een etnische scheuring veroorzaken.

Opties voor destabilisatie.

Poetin heeft ampele mogelijkheden om gebruikmakend van het etnische spanningsveld, de politieke toestand op en aan de grenzen van het Balkan schiereiland te destabiliseren. Vanuit het oostelijke deel van het schiereiland kan zelfs de Oekraïense Zwarte Zeehaven Odesa bedreigd worden. De *New York Times* heeft in een artikel de Russische opties samengevat: *And once again, Russia is stoking tensions, as it seeks to exploit political fissures in an area that was once viewed as a triumph of muscular American diplomacy — but that now underscores the growing challenges facing NATO and the European Union.....*

Dimitar Bechev, een expert van Rusland in de Balkan en hoofd van het *European Policy Institute* in Sofia, Bulgarijë, voegde daaraan toe *"Russia sees the West meddling in its backyard, and President Vladimir Putin wants to show he can reciprocate. They see the*

Balkans as the West's underbelly, and they use it to throw their weight around and project power on the cheap."

Kortom, de kleine tsaar heeft het druk met al die intrigerende activiteiten op verschillende continenten. Of het nu Venezuela in Zuid - of Panama in Midden Amerika is, Syrië in het Midden Oosten of de Balkan in Europa, ze hebben alle gemeen dat Poetin de westerse wereld wil doen scheuren en vooral Europa opzetten tegen de USA. Voorlopig lijkt hij daarin te slagen.

¹ Dr. Mark Galeotti is een senior adviseur bij het *"Institute of International Affairs"* in Praag en coördinator van het "Centrum voor Europese Veiligheid".

² Volgens Servië is Kosovo onderdeel van Servië onder de naam Autonome Provincie Kosovo en Metohija (Servisch: *Аутономна Покрајина Косово и Метохија, Autonomna Pokrajina Kosovo i Metohija*).

³ Verenigde Staten: 675, Duitsland 550, Oostenrijk 474, Hongarije 350, Turkije 313, Polen 258, Slovenië 252.

⁴ Ramush Haradinaj was aanvoerder van de eenheid *Zwarte Adelaars* van het Kosovo Bevrijdingsleger tussen 1998 en 1999 in de regio Dukahijn. Begin januari 2017 werd hij op verzoek van Servië opgepakt in Parijs. Hoewel hij door het ICTY in Den Haag twee keer is vrijgesproken, blijft Servië volharden in zijn verdenking dat Haradinaj tijdens de Kosovaarse crisis in 1999 oorlogsmisdaden heeft gepleegd.